

Ioana
Pârvulescu

roman

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Cuprins

<i>Avertisment</i>	9
Casa	
Cineva mi-a spus că asta e chiar definiția Paradisului.	11
Dragostea	
Tanti i-a răspuns: „Mi amas vin!“	28
SIL	
Einstein, credeam c-ai murit!	49
Secretul anticarului	
Când e ziua ta de naștere?	73
Marea evadare	
L-au îngropat de viu?	85
Porcu' de Ninel	
Cui i-o fi venit o asemenea idee?	100
Vreme rea pe Valea Hornului	
Hai să mergem la râu să vedem că nu e podul!	120
În cer și pe Pământ	
Puneți-vă centurile de siguranță!	137
Clopoței	
Ce faceți acolo? Ce căutați aici?	159
Clopotele	
Care salvator? am zis eu.	178

Reparatorul de umbre

Mai ales băieți, a spus mama-mare apăsător. 198

Efectul T.

Am găsit semnul! 211

ARO vechi

Tata a locuit aici, am repetat. 224

ARO nou

Cine-i Ivan? a întrebat Dina. 248

Iarna

A zis c-a auzit un strigăt. 266

Oamenii mari

De ce te fâțâi pe-aici în pielea goală? 285

Do

Nu mi-a venit să cred! 307

Casa noastră

Să te-nsoțească paza bună... 322

Mulțumiri 337

Acela care adună cât mai multe amintiri de felul acesta pentru toată viața poate fi sigur că la un moment dat își va găsi scăparea în ele.

(Dostoievski, *Frații Karamazov*,
într-un discurs ținut de Aleoșa copiilor)

*Pentru Adina, Tudor, Mihai și Cristi.
Și pentru tine, desigur.*

Avertisment

Întâmplările care urmează s-au petrecut într-o altă lume. Nu numai istoria, care, nevăzută, țese viața de zi cu zi a oamenilor, era alta, dar și obiectele care le guvernează gesturile erau altele. Telefon exista, însă doar fix: un aparat mare, de obicei negru, de ebonită, cântărind vreo jumătate de kilogram, cu fir încolăcit sau împletit și un cadran alb cu 10 cifre, peste care se rotea un altul negru, perforat, mișcător. Puneai degetul arătător în cercul unei cifre și, când îl învârteai, revenea la loc cu un mic sunet de arc. Cadranul perforat se mișca de la stânga la dreapta până la un cârlig metalic, care-ți oprea degetul, cifrele erau scrise de la dreapta la stânga, asemenea unui ceas invers. Era nostim să telefonezi, era ca o joacă: cercul lui 1 revenea repede la loc, al lui 5 mai greu, dar la 9 și la 0, până roteai cadranul și se-ntorcea, dura o veșnicie, mai ales dacă te grăbeai, suna ocupat și trebuia să repeți numărul. Fiecare apel era deci un du-te-vino de mișcări circulare, un balet diferit al mâinii și cadranului, parcă ai fi vrut să aduci cifrele spre tine, dar ele-ți scăpau și zburau

înapoi*. Unii oameni pretindeau că-și pot da seama, din timpul de întoarcere a cadranului, ce număr se formează. Toate aparatele sunau la fel, țârr! țârrr! Telefon mobil nu exista: dacă un om pleca de lângă tine, n-aveai cum să știi ce face, unde e, când se întoarce, de ce întârzie. Dacă aveai întâlnire cu cineva și nu apărea, te uitai la ceas (cel de mână, un obiect important, care te plasa în rândul adulților) din ce în ce mai îngrijorat și începeai să-ți faci tot felul de gânduri. Iar el, întârziatul, n-avea cum să te anunțe și-și făcea gânduri despre gândurile tale.

Copiii știau să-și inventeze jocuri nemaipomenite din computerul pe care fiecare dintre noi îl are în creier. Asta avea un mare avantaj: nu se plictiseau, atâta timp cât aveau creierul în funcțiune. Televizoarele începuseră să fie un lucru obișnuit, dar erau alb-negru, și numai unii și le puteau permite. Noțiunea de internet nu exista, așadar nici cea de Google sau e-mail, iar computerele uriașe, aparate fantastice, erau rezervate numai specialiștilor.

Deși toate aceste lucruri nu existau, deși istoria nu menaja pe nimeni, exista totuși omul, același dintotdeauna, cu dorințele și spaimile lui foarte asemănătoare cu ale noastre, ale celor care avem internet. Problemele persoanelor din casa de pe Strada Maiakovski (fostă și viitoare Sfântu Ioan), patru copii, patru adulți și patru bătrâni destul de tineri, pot fi înțelese fără efort și de cei care, prinși în plăcutele capcane ale erei digitale, nu mai știu, de pildă, cum e să-ți fie dor de cineva zile în șir și să nu-i poți da un telefon sau scrie un mesaj.

* Sper că le-am făcut poftă celor care n-au telefonat niciodată astfel s-o facă. Orice aparat al trecutului este, în felul lui, științifico-fantastic.

CASA

*Cineva mi-a spus că asta e
chiar definiția Paradisului.*

Pe-atunci pentru mine casele aveau față. Față de om, vreau să zic. Așa le și desenam: totdeauna cu două ferestre, care erau ochii, iar la mijloc, jos, o poartă boltită, care era gura, bosumflată. În ochi le puneam uneori și ghi-vece cu flori roșii. Niciodată florile nu aveau altă culoare: lumea mea era simplă și se repeta fără să mă plictisească. Cineva mi-a spus mai târziu că asta e chiar definiția Paradisului.

Desigur, când mă plimbam pe străzile vechi ale orașului în care mă născusem, casele mi se arătau în mai multe feluri, însă tot chip de om aveau. Îmi amintesc de una mare, cu vreo opt ochi, dintre care unul spart și bandajat, dar, pentru că tot îi rămâneau șapte întregi, n-o socoteam chioară, spre deosebire de alta, un pirat autentic, cu un singur ochi, celălalt fiind total acoperit de iederă. Cât despre hotelul Aro, care stătea cu spatele la noi, era acoperit de ochi de sus până jos. Nas nu aveau casele din copilăria mea și asta le dădea un aer cât se poate de cuviincios.

Casa noastră se născuse în același oraș cu mine. Locu-iam împreună pe Strada Vladimir Maiakovski, un nume

pe care nimeni nu știa să-l scrie corect. Unii îl scriau cu doi *chi*, alții cu *chi* și *k*, mulți puneau la urmă *y*. Doar pentru cei mai bătrâni, numele Maiakovski se scria foarte simplu, Sfântu Ioan, și astfel, deși n-ai fi zis că se poate, casa noastră cu pivniță și pod își schimbase de două ori în viață adresa: o dată prin 1950, când se mutase de pe Sfântu Ioan pe Maiakovski, a doua oară în 1990, când revenise de pe Maiakovski pe Sfântu Ioan. Cu ochii nu stătea tocmai grozav, avea unul în plus sau în minus, depinde cum voiai s-o iei: doi la parter, cam înghesuiți, și trei la etaj. Dacă te uitai bine, acoperișul cu țigle avea și el doi ochișori bulbucați, dintre care numai unul se lumina seara, în mod misterios. Gura îi era subțire și dreaptă, exact cât să poată înghiți, la nevoie, în burta ei, o mașină. Însă asta se întâmpla rar, când veneau musafiri din alt oraș, de obicei se ndopa doar cu oameni, patru familii și noi, cei patru copii ai casei. Eram două fete și doi băieți, frați și verișori, în ordinea sosirii pe lume: Dina, Doru, Matei și Ana. Ana sunt eu, după cum știi. Dina avea fața ovală, pielea albă, încadrată de păr castaniu și ochi albaștri, migdalați, cu gene răsucite. Era frumoasă și plutea, parcă, pe deasupra lucrurilor. Doru avea aceleași culori ca sora lui, doar că era tuns scurt și vorbea mai puțin ca ea, cu o mică poticnire pe care nici n-o observam, când avea de spus ceva important. Însă el ne atrăgea singur atenția asupra ei, pentru că toți eram foarte bucuroși când puteam să ne arătăm o însușire ieșită din comun. Fratele meu, Matei, avea ochi verzui, privire tăioasă, moștenită de la tata-mare și idei cât pentru tot grupul, mereu venea cu ceva nou. Era ca argintul-viu. Dina era cu 7 ani mai mare ca mine, Doru cu 5, Matei cu 2. Iar eu, eu aveam pe-atunci fața ca luna plină,

ochi rotunzi, negri, și mă țineam după ei fără să pricep nimic. Dimineața, casa ne dădea drumul prin aceeași gură, în ordinea plecării la școală și grădiniță, care întâmplător corespundea cu cea a sosirii pe lume. Eu eram ultima venită și ultima plecată.

Înăuntru, în burta ei, se petreceau ciudățeni. Cel mai greu de înțeles era că nu trăiam cu toții, bătrâni, adulți și copii, în aceeași casă, adică ea lua forma generației pe care o adăpostea. Pentru bătrânii care o cumpăraseră demult de tot, casa era o țară numai de ei știută, plină de soiuri de viață dispărute: paturi cu rame unduite ca algele și dulapuri cu margini la fel, o înaltă oglindă venețiană cu ape de cristal care făcuse cele două războaie mondiale și rămăsese întreagă, tacâmuri de argint cu inițiale încolăcite pe mâner, un vas de fildeș cu naiade, tablouri care mi se păreau tare mohorâte, cu zăpezi albe, copaci desfrunziți și păsări negre, rochii pline de năsturei, găici și pliuri ca niște minuscule evantaie, șervete și fețe de masă cu monogramă și feston, panglici care se transformau în papioane, un baston, un plastron. Și o mulțime de pălării pe care le probam și care ne veneau până la jumătatea feței. Dacă-ți băgai nasul în dulap, mirosea a parfum și apret. Cuvintele bătrânilor păreau să aibă și ele feston, pliuri, parfum și monogramă. Odată, i-am auzit vorbind cu glas tot mai coborât despre *cocoșei*, iar eu am ciulit urechile: credeam că e vorba de niște pui mici de cocoș, și tare mi-ar fi plăcut să-i văd și să-i aud cântând, dar n-am întrebat nimic.

Pentru adulți, care erau copiii bătrânilor, casa era un motiv de spaimă, la fel cum eram și noi, copiii adulților, și rareori erau mulțumiți de ea sau de noi. Adulții fuseseră și ei copii în aceeași casă. Acum voiau s-o schimbe, s-o

îndrepte, s-o peticească: ba acoperișul prin care intra ploaia, ba vopsea scorjită a scărilor, câte o ușă care nu se mai închidea, umflată de umezeală, niște țevi vechi, canalul înfundat, șoarecii din pod, în fine, n-o lăsau o clipă în pace, iar ea le răspundea exact la fel, nu le dădea pace. Spuneau că-i bătrână, că n-a fost gândită bine de la-nceput și că n-avem loc. Nu mai vorbesc că mereu vindeau câte ceva din ea – te durea sufletul. Spuneau că n-au de ales. Spuneau că nu trebuie să te atașezi de lucruri. Spuneau că au nevoie de bani. Spuneau „Noi să fim sănătoși!“

În schimb pentru noi, copiii, casa era mereu proaspătă și atrăgătoare, un loc de explorat, fără cusur, fără margini și fără moarte. Pe-atunci nu știam încă nici despre oameni că mor, darămite despre case sau orașe, despre civilizații sau stele. Dar viața tocmai se pregătea să-mi arate că nu-i așa. Asta am învățat eu toată viața: că nimic nu-i deloc așa. Oricum, de câte ori cineva ieșea dintr-o vârstă ca să intre în alta, schimba și casa. Pe cea nevăzută, vreau să spun.

Se apropia vacanța de vară. În familiile noastre era de la o vreme o atmosferă tensionată, certurile izbucneau din te miri ce și pe strămătușa noastră, Magda, femeie mai tare ca bărbații, deși mâna îi tremura repede-repede, de parcă ar fi tocat tot timpul vinete, o surprinsesem de câteva ori cu ochii roșii. Cu toții o numeam Tanti și te rog să ții minte amănuntul, pentru că de-acum doar așa o să-i zic. Iar bărbatul ei cu mustață încă neagră și părul ca o perie albă, Nenea Ionel, care avea două voci, una veselă și una supărată, o dobândise în ultimul timp și pe a treia, cătrănită:

— Moaş' sa pe gheaţă! Ce ne facem cu igrasia asta? şi a arătat scara, unde o pată umedă începuse să urce treptele, ca o umbră, de-a lungul peretelui.

La cât erau de impunători, el şi vocea lui, te-ai fi aşteptat să nu fie aşa slab de înger, dar dintre toţi ai casei era cel mai sfios. Totuşi, uneori dădea cu pumnul lui mare, în masă, înspăimântător. Atunci Tanti îşi strângea buzele frumoase, îl privea într-un anume fel şi pleca din cameră. Cei doi locuiau la parter şi, cum n-aveau copii, o creşteau pe verişoara mea. În felul ăsta, Dina avea două rânduri de mame şi de taţi, ceea ce provoca destule încurcături.

Lui Ionel i-a răspuns oftatul soţiei lui, apoi ea a râs nervos, cu buzele ei de actriţă – semăna la gură cu Jane Fonda – şi a zis câteva cuvinte de neînţeles şi fără monogramă:

— Sta-le-ar în gât!

M-am speriat. Nu ştiam ce înseamnă igrasie, dar ce vedeam în faţa ochilor semăna cu transpiraţia sau cu plânsul pereţilor. De ce să transpire biata noastră casă? I se făcuse cald? I se făcuse frică?

Grupul nostru s-a strâns imediat să dezbată problema, în jurul bradului din curtea de vizavi, lipită de biserica Sfântu Ioan. Ciudat că nu-şi schimbase şi ea numele în biserica Vladimir Maiakovski. Nu le-a dat prin gând, probabil. Curtea cu bradul era atrăgătoare ca o scamatorie, începea de pe strada noastră şi ieşea pe partea cealaltă, în altă stradă. Puteai să-ţi pierzi urma, să scapi de duşmanii care vor să te ia prizonier, să te lege de mâini şi de picioare şi să te tortureze ca să-ţi afle secretele. Noi am avut mereu grijă să înlăturăm posibilitatea asta. Aşa se făcea în cărţi, aşa socoteam că ar fi bine să facem noi, aşa şi făceam! În toată copilăria tot ce am învăţat a fost să supravieţuim.

Și toți părinții și bunicii și unchii și străunchii ne arătau cum. Cât despre brad, ne aparținea ca orice jucărie, din moment ce ne jucam de-a prinselea împrejurul lui sau „mijeam“, pe rând, lipiți de el, cu ochii strânși, cu mâinile pe coaja plină de zgrunțuri și rășină, în timp ce jucătorii ceilalți se piteau pe undeva, prin apropiere. Nu rezistam să nu strivesc cu degetul arătător câte un bob de rășină ca o lacrimă zaharisită, cum numai mierea din cămara de la parterul casei noastre mai era. Însă dacă te murdăreai pe mâini, crema asta de brad, spre deosebire de miere, nu ieșea nici la spălatul cu săpun, îți lăsa multă vreme amintire o dără maronie. Când ți-o apropiai de nas, dăra mirosea încântător. Aflasem că rășina e sângele brazilor și că apare numai din rănille și zgârieturile care li se fac. Se pare că bradul nostru avea destule răni, pentru că nu era deloc o problemă să găsec rășină pe coaja lui și să mă murdăresc splendid cu ea. Din julturile mele și ale celorlalți copii nu ieșea decât sânge obișnuit, roșu, nezaharisit și fără arome, ceea ce era mare păcat. Mi-ar fi plăcut să-mi miroasă sângele așa, ca rășina. Totdeauna mi s-a părut că pomii sunt în multe privințe superiori oamenilor. Ne-am așezat cu spatele lipit de brad, sprijinindu-l din patru părți, după punctele cardinale. Știam despre ele de la Tanti, care fusese profesoară de geografie. Eu, cu fața către casa noastră, deci spre sud, îi vedeam din profil pe băieții de la est și vest, dar n-o vedeam pe Dina, așezată spre nord, iar felul acesta de a comunica era grozav.

— Udătura aia de pe scări, ăăă..., cum... îi zice... ne-ar putea ajuta, a spus, vărul meu Doru, luându-mă cu totul prin surprindere.